

Crosswalk tussen heuristisch model voor contextualisering van psychosociale, taal- en culturele ontwikkeling en het Prodia-model

■ In 't kort

Beeldvorming bij kinderen en jongeren met een vlucht- of migratieverhaal vraagt om een genuanceerde blik. Het heuristisch model voor contextualisering van psychosociale, taal- en culturele kindontwikkeling¹ biedt hiervoor een sterk kader. Door dit te verbinden met het Prodia-model, dat specifiek ontwikkeld is voor onderwijsdiagnostiek, ontstaat een geïntegreerde benadering die helpt om de ontwikkeling van leerlingen met een vlucht- of migratieverhaal te begrijpen én te ondersteunen. Door een crosswalk te maken illustreren we hoe beide kaders elkaar aanvullen en samen richting geven aan faire, context- en cultuursensitieve beeldvorming binnen onderwijs.

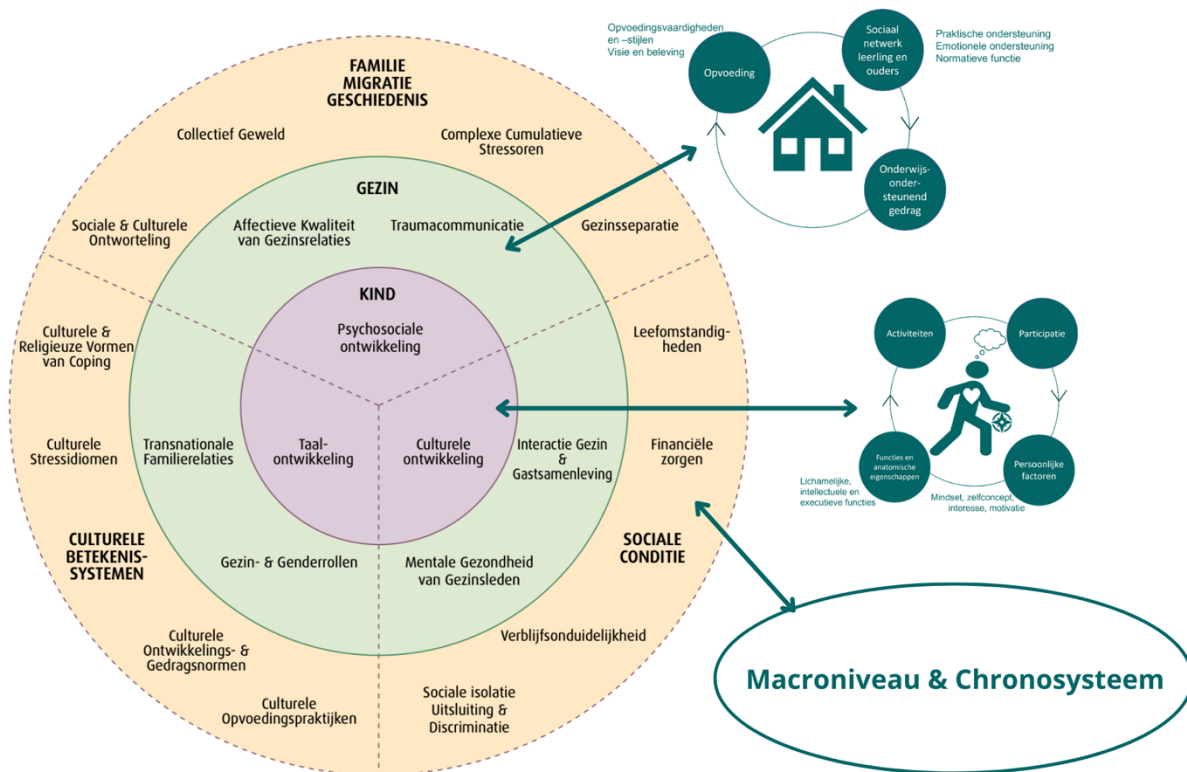
Deze tekst vormt een aanvulling op het artikel 'Beeldvorming bij kinderen en jongeren met een vlucht- of migratieverhaal: Hoe kunnen we vragen en zorgen rond de ontwikkeling van jonge nieuwkomers begrijpen?'²

■ Het Prodia-model binnen het contextualiserend model

Het contextualiserend model belicht drie niveaus die in het Prodia-model terug te vinden zijn in verschillende bouwstenen. De leerling en zijn functioneren staat centraal in het contextualiserend model. De tweede laag omvat factoren die binnen het Prodia-model worden geclusterd onder de bouwsteen thuis- en leefcontext. De buitenste laag verwijst naar bredere dimensies die zich situeren op macroniveau en binnen het chronosysteem. In het artikel beschrijven de auteurs hoe de drie dimensies 'culturele betekenissystemen', 'sociale conditie' en 'familie migratiegeschiedenis' een impact hebben op het gezinsfunctioneren en op de ontwikkeling van het kind.

¹ Spaas, C., Verbiest, S., de Smet, S., Kevers, R., Missotten, L., & De Haene, L. (2022). Working with the encounter: A descriptive Account and Case Analysis of School-Based Collaborative Mental Health Care for Refugee Children in Leuven, Belgium. *Frontiers in Psychology*, 13,1-17. De Haene, L. & Rousseau, C. (2020). *Working with Refugee Families: Trauma and Exile in Family Relationships*. New York: Cambridge University Press.

² Malisse, L., Wouters, H. & De Haene, L. (2025) Beeldvorming bij kinderen en jongeren met een vlucht- of migratieverhaal: Hoe kunnen we vragen en zorgen rond de ontwikkeling van jonge nieuwkomers begrijpen?, *Caleidoscoop*, 37(4)

Figuur 1 Heuristisch model voor contextualisering van psychosociale, taal-, en culturele kindontwikkeling (De Haene et al., 2022, gebaseerd op De Haene & Rousseau 2020) aangevuld met Prodia-model

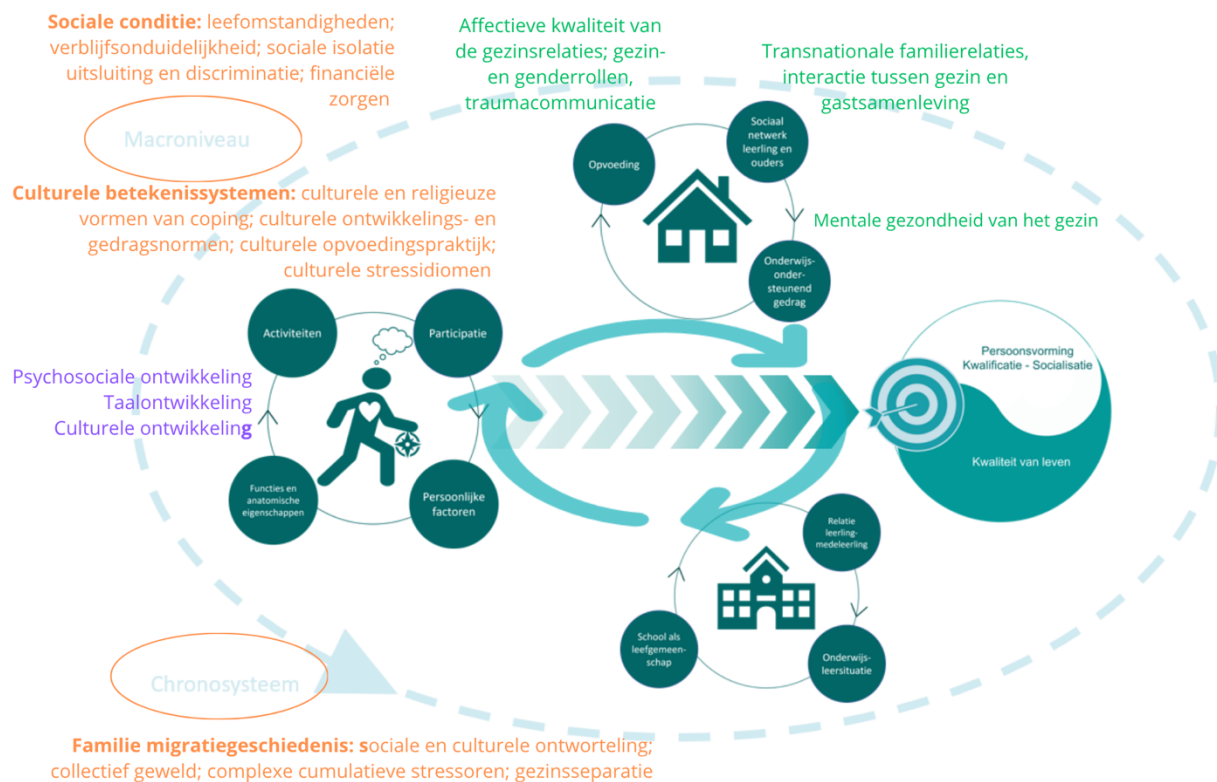
Het Prodia-model voegt hier een duidelijke onderwijskundige component aan toe. Het richt expliciet de aandacht op onderwijsdoelen en op de wisselwerking met de bouwsteen schoolcontext. Binnen de bouwsteen thuis- en leefcontext is er bovendien extra aandacht voor onderwijs-ondersteunend gedrag. Daardoor wordt zichtbaar in welke mate de aanpak op school en de zorg thuis afgestemd is op de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling. Dit maakt het mogelijk om gericht af te stemmen op de specifieke behoeften van de leerling, de doelen op korte termijn te formuleren en een langetermijnperspectief te schetsen. Dankzij de beeldvorming krijg je inzicht te krijgen in wat de verschillende omgevingen kunnen betekenen om de leerling te ondersteunen in het bereiken van zijn doelen.

■ Het contextualiserend model binnen het Prodia-model

Om de crosswalk compleet te maken, plaatsen we de elementen van het contextualiserend model binnen het Prodia-model. De psychosociale, taal- en culturele ontwikkelingsaspecten uit de middelste cirkel 'kind' sluiten aan bij de bouwsteen de leerling en zijn functioneren in het Prodia model. Deze aspecten kunnen verder worden ondergebracht binnen de componenten functies & anatomische eigenschappen, activiteiten, participatie en persoonlijke factoren. Zo valt motivatie onder persoonlijke factoren, taalvaardigheden onder activiteiten, sociale isolatie onder participatie.

Het gezinsfunctioneren situeert zich binnen de bouwsteen thuis- en leefcontext. Onder opvoeding vallen elementen zoals de affectieve kwaliteit van de gezinsrelaties, gezin- en genderrollen, traumacommunicatie. Binnen het sociaal netwerk van de leerling en zijn gezin worden transnationale familierelaties en de interactie tussen het gezin en de gastsamenleving belicht. De mentale gezondheid van de gezinsleden werkt door in alle dimensies van de thuis en leefcontext.

Zoals de naam van het heuristisch model voor contextualisering van psychosociale, taal-, en culturele kindontwikkeling al aangeeft, staat de invloed van de context op het functioneren van het kind en zijn gezin centraal. Dit model schenkt daarom ruime aandacht aan factoren op macroniveau en binnen het chronosysteem. Het chronosysteem omvat de familie migratiegeschiedenis terwijl culturele betekenisystemen en sociale conditie zich op macroniveau situeren.

Het gebruik van het contextualiserend model ondersteunt de beeldvorming van de leerling binnen zijn context en maakt meer zichtbaar hoe factoren op macroniveau en binnen het chronosysteem een impact hebben op het huidige functioneren van een leerling op school en thuis. Op die manier ondersteunt het model een brede en genuanceerde beeldvorming. Door dit model aan te vullen met het Prodia-model ondersteun je de transfer naar de doelen binnen en buiten onderwijs en de concrete afstemming met de schoolcontext. Het Prodia-model maakt het mogelijk om niet enkel de leerling en de thuis- en leefcontext maar ook de

Algemeen Diagnostisch Protocol

schoolcontext in beeld te brengen. Zo krijg je meer aanknopingspunten om de sterktes van de school in te zetten binnen het onderwijs aan kinderen met een vlucht- of migratieverhaal. Denk bijvoorbeeld aan een leerkrachtenteam dat al sterk inzet op de leerkracht-leerlingrelatie. Daarnaast krijg je ook zicht op de domeinen waarbinnen de school nog kan versterkt worden. Zo kan het creëren van een veilige leeromgeving tijdens de pauzes een aandachtspunt zijn.

Tot slot blijkt zowel uit het artikel als het Algemeen Diagnostisch Protocol dat faire diagnostiek onmisbaar is bij het beeldvormingsproces van kinderen en jongeren met een vlucht- of migratieverhaal. Door in te zetten op collaboratieve beeldvorming, toe te werken naar een gedeelde zorg met ouders en rekening te houden met contextuele factoren op micro-, meso- en macroniveau en het chronosysteem nemen we alle actoren en alle aspecten mee in de beeldvorming. De integratie van beide modellen maakt zichtbaar hoe migratiegeschiedenis en actuele maatschappelijke stressoren het leren en ontwikkelen beïnvloeden en hoe school en gezin elkaar kunnen versterken. Meer informatie over faire diagnostiek is te vinden in de Toetsstenen Faire Diagnostiek.